

САНА ОЛОХ

ССКП ЧУРАПЧЫ ОРОЙОНУНААБЫ КОМИТЕТИН УОННА УЛЭЭНТТЭР
ДЕПУТАТТАРЫН ОРОЙХОН НААБЫ СОВЕТЫН ОРГАНА

Орган Чурапчинского районного Комитета КПСС и районного Совета депутатов
трудящихся Якутской АССР

1931 сыл алтынны
15 күнүттөн тахсар

№ 154 (4111)

1971 сыл. Ахсынны 25 күнү
СУБУОТА

Сыаната
2 харчы

„ЗНАНИЕ“ ОБЩЕСТВОҔА ОТЧУОТТАР, БЫЫБАРДАР

«Знание» общество оройуоннаабы тарилтэтэ бэйэтэ тарилтэтэр 261 киһини түмэр. Бу киһилэринин ийиһи-политическай өттүнэн итин-га улахан күүс.

Кэтин иһи сылга «Знание» общество маннайгы сүһүөх тарилтэтэрэ ахсаан да, хаачыстыба да өттүнэн биллэрдин бөгөргөтүлэр. В. И. Башарин, В. В. Илларионов, И. А. Ожешников, И. Н. Захаров, М. Ф. Платонов, С. О. Васильев салайааччылардаах Салайааччы, Мугулайдаабы, Чкалпаратаабы, Бологурдаабы, оскуола-интернаттаабы, оройуоннай баһыыһаабы маннайгы сүһүөх тарилтэтэр киһилэрини үтүс араатын хабан араас салаа болуурустарга лекциялар, дачылааттары быһаарынаахтык ытталлар. Абыллар лекциялар тематика уонна ио-холоон өттүнэн истэччилэр ордуу иһтириэһиртэтэр буол-лат иһэллэр.

Бу күнүргэ «Знание» общество бары маннайгы сүһүөх тарилтэтэригэр иһи сыллаах үлэ отчуотун дүү-дэлээн уонна саҕа састаан быыбардара, оттон 1972 сыл тохсунньу 6 күнүгэр «Зна-ние» общество оройуоннай тарилтэтин конференцията ытыллар.

Отчуоттуур-быыбардыы мункаахтарга уонна конфе-ренцияга ааспыт сыллардаа-бы үлэ дириэтик ырытыл-лаабы, иһини соруктар туол-найдыахтара. Маныха сү-рүн болдомто лекционной үлэ хаачыстыбатын салгы туп-сарыыга, общество чилиэ-нэрин барыларын лекционной үлэҕэ кытыыларыга уурул-дуохтаах.

Иһилиннэ ортотугар

лекционной үлэ сүрүн туһа-ныта — ССКП XXIV съези-матерьяалларын, иһи исто-рическай уураахтарын, ССРС норуотун хаһаайыстыбатын 1971—75 сс. сайдыытын бисе сыллаах быһаанын, ССРС үөскээбэтэ уонна Ле-нин ордоннаах Саха АССР тарилтэтэ 50 сылларын туолууларынан сибэстээн, ленинскэй национальнай по-литика өрөгөйдөөһүнүн, эко-номика уонна культура ча-тирин сайдыыларын, норуот-тар тулхалыыбат доһордоһуу-ларын тустарынан итэтич-лээхтик пропагандалааһын.

Общество маннайгы сүһүөх тарилтэтэрэ итин сөргө үө-рэхтин, коммунистическай сир-майгы болуурустарын, экономическай билиилэри пропагандалааһын, киһилин-нэни правовой пропаганда-най кириэтик хабыы, үлэҕэ коммунистическай сыһаан, наука, техника уонна меди-цина ситиһилэрин пропаган-далааһын курдук болууруос-тары түмүө суохтаахтар.

Лекционной пропаганда утумнаахтык уонна олобу-матта быса сибэстээхтик ытыллыытыгар оһуобай бол-домтону ууруу, итинэхэ пар-тийнай ыһамчыны күүһүр-дэр, күнүгэ көмөнү уонна хонтуруолу олохтуур ордуу табыгастаах.

«Знание» общество ман-найгы сүһүөх тарилтэтэригэр отчуоттуур-быыбардыы мун-каахтары тэрээһин үлэни тупсарыы, лекционной пропа-ганданы билгини соруктар таһымнарыгар сөп түбэни-нээн күүһүрдүү быһыыты-гар-майгытыгар тэрээһин-нээхтик ытыы — маннайгы сүһүөх партийнай тарилтэтэр бөлүмүнэ соруктара.

ПЯТИЛЕТКАНЫ — БОЛДЬОБУН ИННИНЭ

ХАЙАХСЫТ БУЛУЧУТТАРЫН СИТИИИЛЭРЭ

Нэһилээн биһир кырдыаас булчута Никита Афанасьевич Илларионов иллэрээ сыл төр-дүс кварталга 1100, былы-рын 700 солк күндү түү-лээхти туттарбыт. Оттон бы-йыл төрдүс кварталга кол-хоһа 800 солкуобайдаах бы-лааны тиэрдибитэ. Вирдэн туһустарынан энэспэтинэн сыраллаан булчуох диэтэххэ, кырдыаас киһиэхэ улахан былаан.

Кырдыаас булчут бэйэ-

тин төрөөбүт алаастарын быһыыгар Кондратьев И. Г. кытта биһирэ бултан үөрөн-нөтөн, сүргэлэрэ көтөбүлээн киһирэн ааспыт субуотага түү-лээхтэрин туттардылар. Бары-та 654 андаатараны, 44 тун-ни, 2 кырынааһын өлөрөн 1616 солкуобай 20 харчылаа-гы туттардылар.

Онон берилибит былаанна-рын аһардылар. Бидигик кэ-лэр сым суотугар салгыи булчуур былааннаахтар.

Н. ФИЛИПОВ.

ОПЫТТААХ ҮЛЭИТ САЛАЛТАТЫНАН

Совхоз Салайаабы отде-леннетыттан опыттаах үлэ-лит Д. В. Петров салайаач-чылаах 5 киһи Мырылаа-киһирэн 150-ча араас группа-субан сүөһүнү көрөн-истэн быһаарынаах олоһолор.

Эйэлээх коллектив туһут сүөһүтүн энчирээһинэ, үчү-гэй турунтаахтык сым таһа-ар иһи охсуһар. Онуоха үлэни Дмитрий Васильевич бэйэтэ баһылыыр-көһүлүүр.

В. ДАРБАСОВ.

БЫЛААН —

107 БЫРЫҤЫАН

Кытаанах селдьогун Түөһүтээһи маһаһынын продавецка Беллев Никита Петрович пятилетка баста-ан сыһын үс кварталдаа-бы былаанын 107 быры-ҥыан толордо. Саттыны-матта 5800 солкуобай атыллыырын оннугар 6265 солкуобайдаабы эр-түннэ. Сайын Иминитта саймыкка, Түөһү сүһүү-гэр отчуоттарга тийэ сым-дын атыллыынын тари-йэн, иһинэхэ нэһилиннэ махтала улахан.

Маһаһынын ис тарилит саһардар туһунан байыны-лаахтар этилэрини селдьо-бырабылыанньата олоххо киллэрнэ диэн эрэнэбит.

П. ДЬЯКОНОВ.

ОСИП ОБОНЬОР

Эрилин Эрестини аатынан колхоз тари-лээбиттэн ыла иһи үлэтигэр олбөх сыра-тын-харатын биэрбит, хаһаайыстыба сайда-рын, үүнэрин туһугар туох баарынан кө-мөлөһүүт олбөх кырдыаастардаах. Олортон биһирдэринэн Алексеев О. О. буолар.

Киһи 1931 с. дойдутугар Хадаарга «Ударной тардыы» дин сире холбоһон үлэлиир таһаарыстыбаа чилиэниэн киһи-бита. Ити кэмтэн ыла эт иһитинэн, хари-тын күүһүнэн үлэдээн-хамнаан кэллэ. Сө-рүн, сүт дымларыгар оһону, дыахтары уонна кырдыаастары салаһан, үлэҕэ көбү-лээн күүһа-уоһа баарынан сыраласпыт. 1942—48 сс. Булун оройуонугар балыгы

булааһыныга үксүн биһирдэһирдээбитэ.

Осип обоньор кэлин сылларга субэи сүөһүгэ бостууктуур, Эмис эти оһорууга, ыччат сүөһүнү иһиттэ сым ахсын үчүгэй түмүктэри ситиһэр. Ааспыт сайын киһи-старнай бостуугунан аһамматта. Уһуо буол-ланнар 340-ча субаттары манаабыттара. Онтууларын 100 бырыһиан бастын уо-йуулааһынан туттарбыттара.

Осип обоньор билгини тоһо да пенсия-га олордор, колхозун үлэтигэр иһитин араарбат. Кыһамнылаах үлэит, көрөү-сэмэй майгынаах, ыраас сүөбастаах кыр-дыаас джонун-сэргэтин ытыллыытынан ту-һанар.

Н. ФЕДОРОВ.

МОСКВА. Ленин комсомолун ааты-нан автомобильнай завод сана сүрүн норуһа үлэҕэ киһирдэ. Саҕа ыахтар үлэҕэ киһирдэринэн сибэстээн, предприятие билгини олорон таһаара-рынааһар иһи тогул элбээн — сылга 200 тыһыынча «Москвичтар» онорор буолуоһа.

СНИМОКНА: саҕа конвейертаи массыналар тахсаллар.

В. Хухлаев фотота.
ССТА Фотохрониката.

Уочараттаах занятие

Ахсынны 21 күнүгэр Советскэй тутуу ос-куолатын уочараттаах үһс занятиета ытыллыа. Онон оройуон киһилинэри Советтарын исполкомдарын председатели-рэ, секретардара уонна райсовет отделла-рын эһиэттээх үлэһиттэрэ сырыттылар.

Оройуон административнай органнын быһаарыларын олоххо киллэрнэ Со-веттар соруктарын туһунан народнай су-дуйа таб. ПОПОВ М. Д., Советтар тари-йэр-наассабай үлэлэригэр сыллаабы отчуот-тары, менсираллаары оһоруу турутуу уонна исполкомнар, Депутаттар отчуоттаа-һынарын тарийи тустарынан райсовет ис-полкомун секретара таб. ЗАХАРОВ А. Д., саҕа хаһаайыстыбанын киһилэри толо-рууга Советтар соруктарын туһунан рай-стат инспектора таб. ПОСЕЛЬСКАЯ П. П., киһилиннээх учуоту ытыы туһунан рай-стат старнай инспектора таб. ПЕРМЯКО-ВА В. П. уонна Советтарга ревизорлар түмүктэрин туһунан үп оройуоннаабы са-лаатын сибэстээһини солбуйааччы таб. СЕМЕНОВ Г. Г. лекциялары онордулар.

ДЕПУТАТТАР ИСТИИЛЭРИГЭР

Ахсынны ый 28 күнүгэр саремарда 10 чаастан XIII ыһырыылаах оройуон Советын IV-с сессията ССКП рай-комун муннаахтыгар саалатыгар ыһырыллар.

Сессия дүүллээбэр болууруостара:

1. Оройуон Советын исполкомун биһир сыллаах үлэтин отчуота. Дакылаатчыт райсовет исполкомун председатели таб. Р. Р. БУРНАШЕВ.

2. Тьа хаһаайыстыбатыгар үлэҕэ бастайааннай комиссия 1971 сыллаахха ыһынныт үлэтин туһунан комиссия предсе-дателя, депутат таб. Е. П. КОРКИН отчуота.

3. Тэрээһин болууруостар.

Сессияда депутаттары таһынан советскэй, партийнай, ха-һаайыстыбанын тарилтэтэр салайааччылары ыһырыллар-РАЙСОВЕТ ИСПОЛКОМА.

ССТА фотохромнага.

E. MAKAROV

КРЫМ УОБАЛАНА. Ялтадагы киностудия павильонугар «Градостроители» дигэн кинороманы устуу ыштыктар, Кинияи ССРС 1971 сылга Государственной биримизин лауреата С. А. Герасимов туруорар.

СНИМОНКА: кылаабынай орууду (Марияны) толорор артистка Л. Виродайнен.

ССТА фотохрониката.

ГРИПП

Грибы — съедобных грибов. К ним относятся грибы, которые употребляются в пищу. Они бывают съедобными и несъедобными. Съедобные грибы делятся на грибы-паразиты и грибы-сапротрофы. Грибы-паразиты живут на других грибах, растениях или животных. Грибы-сапротрофы живут на мертвых органических веществах. Грибы играют важную роль в природе, участвуя в разложении органических веществ и образовании гумуса. Многие грибы используются в пищевой промышленности, например, для приготовления сыра, хлеба и других продуктов. Некоторые грибы используются в медицине, например, для производства антибиотиков. Грибы также являются источником пищи для многих животных, включая насекомых, птиц и млекопитающих.

[illegible]

Барынх эмиснэ савааланар. Барынх дьагдлайар, тирнэр, этэ умайар, температурата 38—40 кырадыкка тийдэ үрдүүр, тобото ыалдыр, сөүлээр, угуохтара кыһайар, мөлтүүр. Мантан ураты грипп чэпчэки көрүгү-нэн дон эмнэ ыалдымалтарын сеп. Онно барынх-тар атахтарыгар тура сылдьан ыалдыаллар, ошон ма-малдымалдарынан буолуохтарын сеп.

Грипп режимнэ уонна эмтаниини үтүгэйдик туту-
саттахха атын марыһаларга тиздиэн сон. Бу ыары-
ы ордук кыра саастаах оболорго уонна хронической на-
рыһалыах дьоннорго кутталлаах. Кыра оҕолор наһаа
молтууллар, аһаабат буолаллар, куһаҕаннык утуһал-
лар, температуралара үрдүүр, сотоллолор. Ыарыы
ыарахан көрүгэр чаастаык хотуолуохтарын сон, ар-
дыгар таттараллар, ыараханыйк тыһыналлар. Соробор
кыра оболор температуралара үрдүбэт. Манна кутта-
ла днэн Ыарыы бастаы күнүөрүттэн араас бэргэти-
ни билэриэн солтоох.

Грингэ сымстыбат наадатыгар хайдах туттуноухха
содуй?

Соголуннахы, ыгыртахха мунууну, аады платегу-
нан сабыннахха наады. Уэллнр, одорор динэбит
ыраас буолуохтаах кичээл тирээккэнэ сэтүллүох-
таах. Эти-хааны чэбдикти тутуохха, салгыныа үгүс-
түн сылдыахха, гимнастиканан, спордуан дьарыкта-
тыохха. Чэбик-чэбик киби гриба чычэкини апарар.

Бэйжэ коллективнаг гэрээтэй кийнги билдэххэ, кийнги үлээхэ конгүллээнэххэ наада. Эмн, оёо тари- тэлэрин уонна аһылык предпринимеларын (остолобуон- дар, мабаймыннар) үлэһиттэрэ санитарнай туругу тунсарыахтаахтар. Түүрт бүк тутуллубут маарылдат- тан оһолуудлубут мааскалаах үлэһиттээхтэр. Мааска- ны, сотору-сотору үлэритылдыахтаах.

Осметүн дүнгитигэр шалдымбыт киин баар буолла-
быта, манныктары оҕорор наада: ырыһаха эмп
үлөһитигэр сыгырыаха, ордук оҕону бэйэ ээтиннэ са-
таммат. Ырыһагы оронго сыгырыаха, сатанар
буоллабына, туспа хосно эбэтэр таҥаһынан быйыт
гардымаха наада. Атын доруобай дьону оһно ороо-
һунналар сатаммат. Ырыһагы оһлаастык сабыаха,
сылаат чайы, чаастатык оргуйбут ууну, утагы иһэр-
диэххэ, Элбөх ууну киин дьааттаах веществолар эт-
тэй-хаантан тахсалаарыгар көмөлөһөр. Кыра оҕо хо-
тоолуур буоллабына көһөрү оргуйбут ууну кыра-кы-
ратык, биһр чайнай ньуосунан 5—10 мүнүүтэ буола-
буоли иһэрдикхэ наада. Ырыһах аһыыр иһитин
туспа тутуохха, туспа сууһуохха. Киин таҥаһын, со-
торун, мөсөвү платогун орутан баран сууһуохха.
Ырыһагы көрөр иһин түөрт бүт тутуллубут маарыл-
латтын оһоһуллубут мааскадаах буолуохтаах.

Грибн утары охсууу улахан уустук уовна эшигэт-
тэх сорук. Ону эмп үдэһиттэрэ бэйэлэрин куустэри-
нэн эрэ быһаарар кыахтара суох. Маннаха нэһи-
лэчиннэ активнайдык ыйтара наадалаах.

М. ПЛАТОНОВА, врач

ИНДИРА ГАНДИ ИНТЕРВЬЮТА

ДЕЛИ. ССТА. «Санди Таймс» хаймакда интервьюугар Индия премьер-министр Индира Ганди АХШ президент Никсоны бенгальский иоруг босхолонуутуу лидер, народный лига председател, билитни Арбааны Пакистан турмэтгэр хаайылла сытар Шейх Муджибура Рахманы босхотууну ситигэригэр ынтырда.

Редактор Н. П. Сидоров.

Карл Маркс аатынан колхоз бырабыдынаштыта, парт-
бюрога уонна Бахсы ныйилыгын Совета подхоһунай
тутуу эстэрэна, пенсионер

СЛЕПЦОВ ФИЛИПП НИКИФОРОВИЧ

уулу. Марахан Мамры көңөрттөн бу дыйл ахсынын
21 күнүгэр элбүтүттөн боксунуу оворлоругар, аймах-
таругар уонна бары билэр дьонноругар диринг ну-
турданаарын тиэрдалээр.

Фольклор фестивалын ийнэн ытыллар самодетельнай
художниктар уонна уран тарбахтаахтар айымньыларын
республикатааҕы быыстанка-конкурсун
БАЛАҤЫАНҤАТА

Сүрүн сорултар

Ыйысталла-конкурс сүүрүн орунтарынан буолалар: Саха АССР тэриллинбита 50 см дын устата норуот самодетельнай прикладной, искусствота сайдыытын көрдөрүү; самодетельнай художниктар уонна прикладной искусство маастардарын айымньыларын уус-уран таһымын үрдөтүнэ иттиккэ норуот уус-уран үлэстэрин уонна маастарыстыбаларын таһымдарын итинни сайдыыта; декоративнай искусство таһымаларынан эдөөх националыыстаах социалистическай культураны промашаңдалааһын; самодетельнай художниктары, норуот талааннаахтарын курулуктарга, самодетельнай прикладной искусство студияларыгар итэр үлэстэр үлэни тулсарылаһы; декоративнай-прикладной искусство кэтинийбит маастардарын кытта айымньылаах сибээһи олохтоолууну бевэрчтүү; Художниктар союстарын Саха өйрүнэригэр отделениета самодетельнай художниктарга уонна норуот маастардарыгар утумнаах көмөлүү опоруута; уус-уран айымньыны итинни өттүгэр сайыннарын уонна үлэниитэри эстетическай итинни тулсары.

Республикаташкы быыстанпа-конкурса
ныттым үсүлүбуйата

Норуот хайсаыстыбатын бары салааларыгар үлэһинир, аналлаах орто үөрэх заведемдарыгар үрүһнэр бары самодельствал түдүккитэр уонна норуот уран тарбахтаах маастардар иштэһыны ыладлар.

Бэлэтэйгээ нэвчлүүлж, киллэрэлтэлдөр; аслагдай, кырааскалан, төмөрчан, аяа-
мэдээн, харандааһынан, туһунаа уо д. а.
урууллубуу харгышналар, этюдтар, уру-
лудар; огторгоч металтан бутуу уонна че-
палка, үрүү көмүстэн уонна алтантан унаа-
рыллыбыт хабедирнай оҕоһуктар; мамонт
ууһуттан, уугуһуттан, таастаң, мвстан
уонна сийлэстэн быһан оҕоруулар; саха,
авест, мокатур национальнай орнаменнэрин
эснийэ, норуот үтэс буолбут фольклорун
орнаменнэрин хомуууу; фольклор фестива-
лын республикатаады бастаагы туругар нацио-
нальнай төстүүм эснийэ, олохтоох маастар-
дарынан бэдэрмэммит саха националь-
най эстэһиний мааструменнэра.

Республикатаагы быыстапкага оройуон-
аагы Уонда куораттаагы быыстапка ком-
итетин чыгарыа.

теттарынан бастың айымвылар ыңтыл-
дыахтаахтар

Республикатаабы быыстарка
салаалтата

Быыстаппа-конкурсуун бөлүмнөзүнүн ичт, тэрийэн мытыыга фольклор фестиадым республикытаады тэрийэр комитетын ниннэ асалдаах кэри тэриллэр. Министэтарга быыстаппаны тэрийэн мытыыга райисполкомнар култураларын отделлары мыта холбохуктаах оройуоннаады уонна куураттаады быыстаппа комитеттара аналаллар.

Быыстаппа-конкурсу тэрийэни
мытыы бэрээдэгэ

Республикадағы быыстаппа-конкурс үс
көрсетілген мытылар:

БАСТАКЫ КЭРДИНС—норуот мастардарын үлэлерин быыстатыатын предикцига, колхозтарга, совхозтарга, үөрэх заведенийаларыгар, кыйыл мунууларга, нулуунтарга, Культура дьэделеригар 1971 **СЫЛ БЭС ЫАЫТТАН СЭТИННЬИ ЫН БҮТҮӨР ДИЭРИ:**

ИКНИС КЭРДИИС—быыстапка-конкурс
1971 СЫЛ СЭТИННЬИ ҮНҮҮТТАН 1972
СЫЛ ОЛУННЬУ ҮНҮҮ ВҮТҮӨР ДИЭРНИ:
оройуоннарга уонна куораттарга ытыл-
лар.

УБҮС КЭРДИНС — быыстаппа-конкурс
1972 сыл кулун тутар 5—10 күннэ-
ригэр республика столицатыгар Якутскай
га түмүктэнэ).

Республикатаады быыстапка-конкурсна быыстапка комитеттара субэли-аианы сотороохтаахтар, декоративнай-прикладной, оуулуур-дүүүнүүр искусство нөрүүкөрүнөн секциялары тэрийиэхтээхтэр, быыстапкалары нөрүүтү ытыахтаахтар, кыттылаахтар айымныларын кэлэр кэрдис нөрүүтүгэр туруоруохтаахтар уолна түмүтүүр отчуоттарын туһааннаах быыстапка комитеттарыгар түһэриэхтээхтэр.

Республикатааы жэри бнр 100 солкуобайдаах малгайгы бириэмийэни, икки 75-тин солкуобайдаах иккис, үс 50-нуу солкуобайдаах үбүс бириэмийэни, бээ 25-тин солкуобайдаах биһирэбил бириэмийэни одохтууҕ.

<u>БИЙИГИ ААДЫРЫСПЫТ:</u>	<u>НАШ АДРЕС:</u>	<u>ТЕЛЕФОННАРБЫТ:</u>	<u>ТЕЛЕФОНЫ:</u>	
Почтовой индекс 678700 Чурапчы с. ул. Карла Маркса уулусса 12	Почтовой индекс 678700 с. Чурапчы ул. Карла Маркса 12	редактор—913-95, отделлар—914-95, уопсай—915—05	редакторы—913-95, отделы—914-95, общий—915-95.	Газета выходит по вторникам, четвергам и субботам на якутском языке